

**TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE B1-B2
DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN YAZMA
ÇALIŞMALARINDA ÖZNE-YÜKLEM UYUMUNUN
DEĞERLENDİRİLMESİ***

**AN EVALUATION OF MEASUREMENT OF THE
AGREEMENT BETWEEN SUBJECT AND PREDICATE IN
WRITING STUDIES OF STUDENTS AT LEVEL B1-B2 IN
TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE**

Aliye USLU ÜSTTEN**
Mehmet ER***

Özet

Dil öğretiminin dil bilgisinden bağımsız bir şekilde gerçekleşmesi mümkün değildir. Öğrenci öğrendiği dilin dilsel örüntüsü ve yapısına ilişkin yeterli bilgiye sahip olmazsa iletişimsel dil edimi de gelişemez. Dil edinimi sürecinde A2 düzeyinde kazanımların ölçülebilir aşamaya gelmesi ve öğrencilerin bilgi düzeyindeki dil bilgisi kurallarını yazma becerisi çalışmalarında uygulama düzeyine çıkarmaları beklenmektedir. Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin bilgi düzeyindeki dil bilgisi kurallarını yazma becerisi çalışmalarında uygulama düzeyine çıkarabilmelerinin değerlendirilmesidir. Araştırma, Gazi Üniversitesi TÖMER’de öğrenim gören 30 öğrencinin B1 ve B2 düzeyindeki yazma uygulamalarını kapsamaktadır. Çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri, içerik analizi, frekans ve yüzde istatistikleriyle çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular, öğrencilerin yazma çalışmalarında cümlenin iki temel ögesi olan özne ve yüklem cümle içerisinde tekillik çoğulluk bakımından uyumlu kullanılmadığını; sıralı cümlelerde ortak olan öznenin, yüklemlere uygun olmadığını ve bu nedenle anlatım bozukluklarının ortaya çıktığını göstermektedir. Sonuç olarak, doğru ve eksiksiz cümle kurmanın temel koşullarından olan özne-yüklem uyumunun, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yapılan yazma çalışmalarında istenilen uygulama seviyesine ulaşmadığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Yabancılara Türkçe Öğretimi, yazma becerisi, anlatım bozuklukları.

---

* Bu makale, 23-24 Ekim tarihinde Antalya’da düzenlenen “IV. Uluslararası Eğitim, Uzaktan Eğitim ve Eğitim Teknolojileri Kongresi”nde sunulan bildirinin genişletilmiş hâlidir

** Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, TÖMER, Ankara aliyeuslu@yahoo.com

*** Öğr. Görevlisi, Gazi Üniversitesi, TÖMER, Ankara mhnter@hotmail.com

Abstract

It is not possible to carry out language teaching without grammar. If the student does not have enough knowledge about the linguistic pattern and structure of the language he learns, the communicative language performance cannot develop. In the process of language acquisition, it is expected at the A2 level, the achievements will be taken to the measurable stage and the students will be able to apply the knowledge of the grammar rules to the application level in writing studies. The purpose of this study is to evaluate the ability of students to apply the knowledge of grammar at the level of knowledge to the level of application in writing skill studies. The research includes writing practices at B1 and B2 level of 30 students studying at Gazi University TÖMER. Document analysis method was used in the study. Research data were analyzed by content analysis, frequency and percentage statistics. Findings revealed that the subjects and predicates, which are the two basic elements of the sentence, are not used in terms of singularity and plurality. The common subject in the sequential sentences shows that the subject is not suitable for the predicates and therefore the incoherency occurs. As a result, it has been observed that subject-verb agreement, which is one of the basic conditions of establishing a correct and complete sentence, has not reached the desired level of application in writing studies in teaching Turkish as a foreign language.

Key Words: Teaching Turkish to foreigners, writing skill, incoherency

GİRİŞ

1. DİL ÖĞRETİMİNDE DİL BİLGİSİ

Dil, “Belli bir insan topluluğuna özgü, çift eklemli göstergeler dizgesi; F. Saussure’ün yaptığı ve birçok dil bilimcinin benimsediği ayrıma göre, dil yetisinin toplumsal ürünü, bu yetinin bireylerce kullanılabilmesini sağlayan ve toplumca benimsenmiş olan uzlaşımalsal bir düzendir.” (Vardar, 2002: 17). Bu şekilde tanımlanan dilin işlevleri:

- a. Gerçekle ilgili bilgi verme/alma,
- b. Akli tavırları açıklama ve öğrenme,
- c. Duygusal tavırları açıklama ve öğrenme,
- ç. Ahlakla ilgili tavırları açıklama ve öğrenme,
- d. İlişki kurma (Demircan, 2005: 232-233).

Geleneksel dil bilgisi yaklaşımında cümle yapılarının anlaşılmasını sağlanmakta ancak eş-zamanlı dil kullanımı gerçekleşmemekte, öğrencilerin doğru cümle kurmalarında sıkıntılar yaşanmaktadır (Demircan, 2005: 40). Bu durumda dil bilgisi, dil öğretiminde bir araç olması gerekirken diğer becerilerden ayrı bir alan gibi düşünülerek amaç konumuna geçmektedir.

17 ve 18. yüzyıllarda geçerli olan geleneksel dil bilgisi yaklaşımı, kelime türleri ve bunların tümdengelim ile öğretimini içermektedir (Hinkel ve Fotos, 2002). 19. yüzyılın sonuna doğru kabul gören dil bilgisi çeviri

yöntemine tepki olarak 20. yüzyılın başında kullanım odaklı dolaysız yöntemde geçilmiştir. Bu yöntemde yabancı dil öğrenen kişinin ana dilini öğrenmedeki sürece benzer doğallıkla dil öğrenebileceği öngörülür (Peçenek, 2008).

Yabancı dil öğretiminde amaç, öğrencinin dilbilgisel edinimini (Chomsky, 1957) ve iletişimsel edimini (Hymes, 1971) aynı düzeyde geliştirmektir.

Dil öğrencisi her iki edimde yetkin olursa tüm dil becerilerinde iletişimsel yeterliliğe ulaşabilecektir. Bu nedenle hedef dilde rahat iletişim kurabilmek ve özgüven eksikliği yaşamamak için dilbilgisel edimin gelişimi gereklidir.

Başka bir deyişle dil öğretiminin dil bilgisinden bağımsız bir şekilde gerçekleşmesi mümkün değildir. Öğrenci öğrendiği dilin dilsel örüntüsü ve yapısına ilişkin yeterli bilgiye sahip olmazsa iletişimsel edimin gelişimi de sekteye uğrar.

Avrupa Ortak Çerçeve Programında dil öğrencisinin temel düzeyde dilbilgisel doğruluğu ile ilgili A1 ve A2 düzeyinde dilbilgisi açıklamaları şu şekildedir (CEFR, 2002: 114):

A1 Düzeyinde: Bazı basit yapıları doğru kullanır, ancak hala sistematik olarak temel hataları yapar - örneğin zamanları karıştırmaya ve özne-yüklem uyumunu belirtmeyi unutmaya eğilimlidir; Bununla birlikte, genellikle ne söylemeye çalıştığı açık bir biçimde anlaşılabilir.

A2 Düzeyinde: Öğrenilen bir repertuar içerisinde birkaç basit dilbilgisel yapısının ve tümce örüntülerinin sınırlı bir kontrolünü gösterir.

AOÇP'deki dilbilgisi düzeylerinin tanımına baktığımızda, dil öğrencisinin A1 düzeyindeki dilbilgisel yeterliliklerinin oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu düzeyde dilbilgisi, daha çok öğrenilmiş yapı ve örüntüler üzerinedir.

Ancak A2 düzeyindeki dilbilgisi tanımına baktığımızda, dil öğrencisinin bu düzeyde dilbilgisel yapıları kullanmaya başlaması ve söylediklerinin anlaşılır olması beklenmektedir. Dolayısıyla temel dil kullanıcısının dil bilgisi düzeyinin A2'de dilbilgisel olarak ölçülebilir aşamaya geldiğini söyleyebiliriz. Bu nedenle A2 düzeyinde ölçülebilir aşamaya gelen bu kazanımların öğrencilerin bilgi düzeyindeki dil bilgisi kurallarını yazma becerisi çalışmalarında uygulama düzeyine çıkarıp çıkaramadıklarını değerlendirmek amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

2. ÖZNE-YÜKLEM UYUMU

Söz dizimi çalışmalarında özne-yüklem uyumu iki başlık altında değerlendirilir: Kişice uyum, sayıca uyum.

a. Kişice uyum: Tümcede özne olan kişi ile yüklemdeki kişi ekinin uygunluğuna kişice uyum denir.

Aliye Uslu Üstten, Mehmet Er
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde B1-B2 Düzeyindeki Öğrencilerin
Yazma Çalışmalarında Özne-Yüklem Uyumunun Değerlendirilmesi

Ben gelir-im. / Sen gelir-sin. / O gelir. (Kerimoğlu, 2008: 750).

“Tümcede özne tek ise veya aynı tür kişili ise, kişi bakımından uygunlukta genel olarak sorun çıkmaz; yüklem, ilgili kişinin ekini alır.” (Şimşek 1987: 91).

b. Sayıca uyum: Sayıca uyum konusunda öznenin yüklemle “teklik-çokluk” bakımından nasıl bir uyum içerisine girdiği üzerinde durulur.

“Özne olan çokluk insan isimleri, teklik ve çokluk yükleme bağlanır.

Öznesi çokluk ekli bitki veya havyan ismi olan bir cümlede, yüklem genellikle teklik, bazen de çokluktur.

Özne olan çokluk cansız isimleri, genellikle teklik, bazen de çokluk yükleme bağlanır.

Özne olan çokluk organ isimleri, teklik yükleme bağlanır.

Özne olan çokluk soyut isimler, genellikle teklik yükleme bağlanır.

Özne olan teklik veya çokluk topluluk isimleri, teklik yükleme bağlanır.

Özne olan çokluk hareket isimleri, teklik yükleme bağlanır. Öznesi sayı sıfatlarıyla veya birkaç, birçok gibi belirsizlik sıfatlarıyla kurulmuş bir sıfat tamlamasında yüklem genellikle teklik, bazen çokluktur...” (Karahan 2004: 23-24)

3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırmanın amacı, Yabancılara Türkçe öğretiminde doğru ve eksiksiz cümle kurmanın temel koşullarından olan özne-yüklem uyumunun yazma çalışmalarında istenilen uygulama seviyesine ne derece ulaştığının belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, aşağıda yer alan alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin cümleleri Türkçe söz dizimine uygun olarak özne-yüklem uyumu düzenliliği göstermekte midir?

2. Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin cümleleri kişice özne-yüklem uyumu görülmekte midir?

3. Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin cümleleri teklik-çokluk bakımından özne-yüklem uyumu düzenliliği göstermekte midir?

Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin cümleleri olumlu-olumsuz bakımdan özne-yüklem uyumu düzenliliği göstermekte midir?

4. YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın modeli; olayları, olguları doğal koşulları içerisinde incelemeyi hedefleyen alan araştırmasıdır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009). Tarama modelinde önemli olan bilinmek istenen olay, durum veya nesnenin gözlem yoluyla belirlenmesidir. Tarama modeli, bir durumu var olduğu

şekilde betimlemeyi; olay, birey ya da nesneyi kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlayı amaçlar (Karasar, 2003: 77).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezinde Türkçe öğrenen yabancı uyruklu 10 kız ve 14 erkek öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma çalışma grubunda Irak (5), Çin (3), İran (2), Suriye (2), Afganistan (2), Moğolistan (2), (Fas (1), Suudi Arabistan (1), Filistin (1), Gürcistan (1), Kazakistan (1), Gabon (1), Zimbabve (1), Malavi (1)den gelen öğrenciler yer almıştır.

Veri Toplama Aracı

TÖMER’de eğitim gören 24 öğrencinin yazma becerilerinde söz dizimi konusunda özne-yüklem uyumu incelenmiştir. B1 ve B2 seviyelerinde öğrencilere uygulanan yazılı sınav kâğıtları araştırmanın veri kısmını oluşturmaktadır. B1 seviyesinde öğrencilerden en az 10 cümlelik, B2 seviyesinde ise cümle sayısı belirtilmeden paragraf yazmaları istenmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, SPSS 20.0 Programı ile değerlendirilmiştir. Sonuçlar, yüzde ve frekans değerleri ile gösterilmiştir.

5. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmadan elde edilen veriler tablolar hâlinde gösterilerek sonuçlar başlıklara dayalı olarak yorumlanmıştır.

Tablo 1. Öğrencilerin B1 Seviyesinde Genel Başarı Sonuçları

Öğrenci	Ülke	Cümle	f	%
1.	İran	10	0	0
2.	Fas	10	0	0
3.	Suriye	10	4	40
4.	Afganistan	10	3	30
5.	Irak	10	1	10
6.	Çin	10	4	40
7.	Çin	10	1	10
8.	Gabon	10	2	20
9.	Çin	10	0	0
10.	Irak	10	2	20
11.	Suriye	10	2	20
12.	Zimbabve	10	1	10

Aliye Uslu Üstten, Mehmet Er
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde B1-B2 Düzeyindeki Öğrencilerin
Yazma Çalışmalarında Özne-Yüklem Uyumunun Değerlendirilmesi

13.	İran	10	2	20
14.	Afganistan	10	3	30
15.	Malavi	10	1	10
16.	Moğolistan	10	4	40
17.	Irak	10	0	0
18.	Irak	10	2	20
19.	Moğolistan	10	1	10
20.	Irak	10	3	30
21.	Gürcistan	10	1	10
22.	Filistin	10	5	50
23.	Suudi Arabistan	10	0	0
24.	Kazakistan	10	0	0

Tablo 1’deki veriler incelendiğinde B1 düzeyinde en yüksek hata oranı sırasıyla Filistin, Suriye, Çin ve Moğolistan’dan gelen öğrencilere aittir. Filistinli öğrenci %50 özne-yüklem hatası ile en yüksek orana sahiptir.

Tablo 2. Öğrencilerin B2 Seviyesinde Genel Başarı Sonuçları

Öğrenci	Ülke	Cümle	f	%
1.	İran	12	2	16,6
2.	Fas	21	1	4,76
3.	Suriye	15	1	6,6
4.	Afganistan	16	2	12,5
5.	Irak	12	4	33,3
6.	Çin	17	2	11,7
7.	Çin	14	2	14,2
8.	Gabon	22	4	18,1
9.	Çin	15	1	6,6
10.	Irak	15	2	13,3
11.	Suriye	25	1	4
12.	Zimbabve	13	6	46,1
13.	İran	9	1	11,1
14.	Afganistan	11	1	9,09
15.	Malavi	13	2	15,3
16.	Moğolistan	14	1	7,1
17.	Irak	9	2	22,2
18.	Irak	10	1	10
19.	Moğolistan	16	1	6,2
20.	Irak	21	5	23,8

21.	Gürcistan	10	2	20
22.	Filistin	14	1	7,1
23.	Suudi Arabistan	14	1	7,1
24.	Kazakistan	13	1	7,6

Tablo 2'deki veriler incelendiğinde B2 düzeyinde en uzun yazan öğrenci 25 cümle ile yazmıştır. En az cümle yazan İranlı ve Iraklı iki öğrenci 9 cümle yazmışlardır. Öğrenciler arasında en yüksek hata oranı 13 cümlede 6 hata yapan (46,1) Zimbabveli öğrenciye aittir.

Tablo 3. Öğrencilerin B1 Seviyesinde Özne-Yüklem Uyumu Bakımından Ek Kaynaklı Hata Sonuçları

Öğrenci	Ülke	Cümle	f	%
1.	İran	10	-	0
2.	Fas	10	-	0
3.	Suriye	10	2	20
4.	Afganistan	10	2	20
5.	Irak	10	1	10
6.	Çin	10	4	40
7.	Çin	10	1	10
8.	Gabon	10	2	20
9.	Çin	10	-	0
10.	Irak	10	1	10
11.	Suriye	10	2	20
12.	Zimbabve	10	1	10
13.	İran	10	2	20
14.	Afganistan	10	2	20
15.	Malavi	10	-	0
16.	Moğolistan	10	2	20
17.	Irak	10	-	0
18.	Irak	10	1	10
19.	Moğolistan	10	1	10
20.	Irak	10	3	30
21.	Gürcistan	10	1	10
22.	Filistin	10	3	30
23.	Suudi Arabistan	10	-	0
24.	Kazakistan	10	-	0

Aliye Uslu Üstten, Mehmet Er
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde B1-B2 Düzeyindeki Öğrencilerin
Yazma Çalışmalarında Özne-Yüklem Uyumunun Değerlendirilmesi

Tablo 3'te öğrencilerin özne-yüklem uyumu bakımından ek kaynaklı yaptıkları hataların sonuçları yer almaktadır. Buna göre 10 cümlede en fazla hata sayısı 4'tür. 17 öğrencinin en az bir hatası bulunurken 7 öğrenci, yazdıkları cümlelerde ek kaynaklı herhangi bir hata yapmamıştır.

Tablo 4. Öğrencilerin B1 Seviyesinde Özne-Yüklem Uyumunu
Bakımından Teklik Çokluk Kaynaklı Hata Sonuçları

Öğrenci	Ülke	Cümle	f	%
1.	İran	10	-	0
2.	Fas	10	-	0
3.	Suriye	10	2	20
4.	Afganistan	10	1	10
5.	Irak	10	-	0
6.	Çin	10	1	10
7.	Çin	10	-	0
8.	Gabon	10	-	0
9.	Çin	10	-	0
10.	Irak	10	-	0
11.	Suriye	10	-	0
12.	Zimbabve	10	-	0
13.	İran	10	-	0
14.	Afganistan	10	1	10
15.	Malavi	10	1	10
16.	Moğolistan	10	2	20
17.	Irak	10	-	0
18.	Irak	10	-	0
19.	Moğolistan	10	-	0
20.	Irak	10	-	0
21.	Gürcistan	10	-	0
22.	Filistin	10	1	10
23.	Suudi Arabistan	10	-	0
24.	Kazakistan	10	-	0

B1 düzeyinde öğrencilerin cümleleri teklik çokluk açısından incelendiğinde 7 öğrencinin hata yaptığı görülmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin B1 Seviyesinde Özne-Yüklem Uyumu Bakımından Olumlu-Olumsuzlukla İlgili Hata Sonuçları

Öğrenci	Ülke	Cümle	f	%
1.	İran	10	-	0
2.	Fas	10	-	0
3.	Suriye	10	-	0
4.	Afganistan	10	-	0
5.	Irak	10	-	0
6.	Çin	10	-	0
7.	Çin	10	-	0
8.	Gabon	10	-	0
9.	Çin	10	-	0
10.	Irak	10	1	10
11.	Suriye	10	-	0
12.	Zimbabve	10	-	0
13.	İran	10	-	0
14.	Afganistan	10	-	0
15.	Malavi	10	-	0
16.	Moğolistan	10	-	0
17.	Irak	10	-	0
18.	Irak	10	1	10
19.	Moğolistan	10	-	0
20.	Irak	10	-	0
21.	Gürcistan	10	-	0
22.	Filistin	10	1	10
23.	Suudi Arabistan	10	-	0
24.	Kazakistan	10	-	0

Tablo 5'te öğrencilerin B1 seviyesinde özne-yüklem uyumu bakımından olumluluk ve olumsuzlukla ilgili hata sonuçları yer almaktadır. Bu başlık altında 3 öğrencinin hata yaptığı görülmektedir. Tablo 3 ve Tablo 4'teki verilerle karşılaştırıldığında öğrencilerin en az hatayı olumlu ve olumsuz bakımdan yaptıkları görülmüştür.

Aliye Uslu Üstten, Mehmet Er
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde B1-B2 Düzeyindeki Öğrencilerin
Yazma Çalışmalarında Özne-Yüklem Uyumunun Değerlendirilmesi

Tablo 6. Öğrencilerin B2 Seviyesinde Özne-Yüklem Uyumu
Bakımından Ek Kaynaklı Hata Sonuçları

Öğrenci	Ülke	Cümle	f	%
1.	İran	12	1	8,3
2.	Fas	21	1	4,7
3.	Suriye	15	1	6,6
4.	Afganistan	16	2	12,5
5.	Irak	12	2	16,6
6.	Çin	17	2	11,7
7.	Çin	14	2	14,2
8.	Gabon	22	2	9
9.	Çin	15	1	6,6
10.	Irak	15	1	6,6
11.	Suriye	25	1	4
12.	Zimbabve	13	3	23
13.	İran	9	1	11,1
14.	Afganistan	11	1	9
15.	Malavi	13	1	7,7
16.	Moğolistan	14	1	7,1
17.	Irak	9	2	22,2
18.	Irak	10	1	10
19.	Moğolistan	16	-	-
20.	Irak	21	3	14,2
21.	Gürcistan	10	2	20
22.	Filistin	14	1	7,1
23.	Suudi Arabistan	14	1	7,1
24.	Kazakistan	13	1	7,7

Tablo 6’da B2 Seviyesinde özne-yüklem uyumu bakımından ek kaynaklı hata sonuçları incelendiğinde öğrencilerin en fazla 25 cümle yazabildikleri ve bu cümleler arasında 1 hata yaptıkları görülmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin B2 Seviyesinde Özne-Yüklem Uyumu Bakımından Teklik Çokluk Kaynaklı Hata Sonuçları

Öğrenci	Ülke	Cümle	f	%
1.	İran	12	1	8,3
2.	Fas	21	-	-
3.	Suriye	15	-	-
4.	Afganistan	16	-	-
5.	Irak	12	1	8,3
6.	Çin	17	-	-
7.	Çin	14	-	-
8.	Gabon	22	1	4,5
9.	Çin	15	-	-
10.	Irak	15	1	6,6
11.	Suriye	25	-	-
12.	Zimbabve	13	2	15,3
13.	İran	9	-	-
14.	Afganistan	11	-	-
15.	Malavi	13	-	-
16.	Moğolistan	14	-	-
17.	Irak	9	-	-
18.	Irak	10	-	-
19.	Moğolistan	16	1	6,2
20.	Irak	21	1	4,7
21.	Gürcistan	10	-	-
22.	Filistin	14	-	-
23.	Suudi Arabistan	14	-	-
24.	Kazakistan	13	-	-

Tablo 7'ye göre 7 öğrenci yazdıkları cümlelerde teklik-çokluk bakımından birer hata yapmıştır. 2 öğrenci 9 cümle yazabilmiş ancak bu cümlelerde herhangi bir teklik-çokluk hatası yapmamışlardır.

Aliye Uslu Üstten, Mehmet Er
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde B1-B2 Düzeyindeki Öğrencilerin
Yazma Çalışmalarında Özne-Yüklem Uyumunun Değerlendirilmesi

Tablo 8. Öğrencilerin B2 Seviyesinde Özne-Yüklem Uyumu
Bakımından Olumlu Olumsuzlukla İlgili Hata Sonuçları

Öğrenci	Ülke	Cümle	f	%
1.	İran	12	-	-
2.	Fas	21	-	-
3.	Suriye	15	-	-
4.	Afganistan	16	-	-
5.	Irak	12	1	8,3
6.	Çin	17	-	-
7.	Çin	14	-	-
8.	Gabon	22	1	4,5
9.	Çin	15	-	-
10.	Irak	15	-	-
11.	Suriye	25	-	-
12.	Zimbabve	13	1	-
13.	İran	9	-	-
14.	Afganistan	11	-	-
15.	Malavi	13	1	7,7
16.	Moğolistan	14	-	-
17.	Irak	9	-	-
18.	Irak	10	-	-
19.	Moğolistan	16	-	-
20.	Irak	21	1	4,7
21.	Gürcistan	10	-	-
22.	Filistin	14	-	-
23.	Suudi	14	-	-
24.	Kazakistan	13	-	-

Tablo 8’de B2 Seviyesinde özne-yüklem uyumu bakımından olumlu-olumsuzlukla ilgili hata sonuçları yer almaktadır. 34 öğrenciden 5’i birer hata yapmıştır. Bu sonuç B1 düzeyi ile karşılaştırıldığında öğrencilerin olumlu-olumsuz bakımdan her iki seviyede de daha az hata yaptıklarını göstermektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre cümlenin iki temel ögesi olan özne ve yüklem cümle içerisinde tekillik çoğulluk bakımından uyumlu kullanılmadığını; sıralı cümlelerde ortak olan öznenin, yüklemelere uygun

olmadığını ve bu nedenle anlatım bozukluklarının ortaya çıktığını göstermektedir.

Sonuç olarak, doğru ve sağlıklı cümle kurmanın temel koşullarından olan özne-yüklem uyumunun, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yapılan yazma çalışmalarında istenilen uygulama seviyesine ulaşmadığı görülmüştür.

Türkçeyi “tasvir” ederken betimlemeli bir gramerin özne-yüklem uyumu ile ilgili her ilişkiyi ele alması gerekir. Özellikle Türkçenin öğretimi bakımından bu ilişkilerin belirlenmesi önemlidir. Söz dizimi, dil kullanımının merkezinde bulunması nedeniyle dil öğretiminde en belirleyici alanlardan biridir. Yalnızca ana dili öğretiminde değil, Türkçenin yabancılarla öğretimi alanında da Türkçe söz diziminin temel özelliklerinin belirlenmesi önem taşımaktadır.

Konunun farklı örneklem grupları ile farklı açılardan çalışılması araştırma sonuçlarının anlamlılığı üzerinde etkili olacaktır. Böylelikle bu veriler aracılığıyla öğrencilerin dilbilgisel güçlükleri saptanarak bundan sonrasında oluşturulacak öğretim materyallerinde bu eksikliklerin giderilmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Council of Europe (2002). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment language examining and test development*, Strasbourg, Council of Europe.
- Chomsky, N. (1957). *Syntactic structures*. The Hague: Mouton.
- Demircan, Ö. (2005). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*, İstanbul: Der Yayınevi.
- Hinkel, E., Fotos S. (2002). *New perspectives on grammar teaching in second language Classrooms*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Hymes, D. (1971). *On communicative competence*. J. B. Pride ve J. Holmes (eds.) *Sociolinguistics* içinde. Harmondsworth, England: Penguin Books. içinde.
- Karahan, L. (2004). *Türkçede Söz Dizimi*, Ankara: Akçağ yay.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kerimoğlu, C. (2008). Özne Yüklem Uyumu Bakımından Farklı Bir Cümle Tipi. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 3 (7): 749-756.

Aliye Uslu Üstten, Mehmet Er
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde B1-B2 Düzeyindeki Öğrencilerin
Yazma Çalışmalarında Özne-Yüklem Uyumunun Değerlendirilmesi

Peçenek, D. (2008). Yabancı dil öğretiminde dilbilgisi. *A.Ü. Dil Dergisi*,
141, 67-84.

Şimşek, R. (1987). *Türkçe Sözdizimi*, Trabzon.

Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, İstanbul:
Multilingual.